

**Załącznik
do uchwały nr XXIV/215/16
Sejmiku Województwa
Podlaskiego
z dnia 25 kwietnia 2016 r.**

**Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
w województwie podlaskim na lata 2016 – 2021**

Białystok 2016

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	2
Cele i działania.....	4
Monitoring i wdrożenie Programu.....	7
Wdrażanie i upowszechnianie Programu.....	7
Realizatorzy Programu.....	8
Finansowanie Programu.....	8

1. Wprowadzenie

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390) stanowi, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności ...”.

W ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zgodnie z art. 6 ust.6 pkt 1 w/w ustawy Samorząd Województwa Podlaskiego m.in. opracowuje i realizuje Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Integralną część systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie podlaskim stanowią ponadto: „Ramowy program ochrony ofiar przemocy w rodzinie” i „Ramowy program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie”.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie województwa podlaskiego opracowany został w oparciu o Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020. Ponadto zapisy zawarte w Programie są spójne ze Strategią Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020, w której wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji jest jednym z priorytetów. Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej stanowi dokument nadrzędny wobec Programu, który jest jej rozwinięciem w następujących obszarach strategicznych:

- II Obszar strategiczny: Wypełnianie funkcji rodzin (rodziny z osobami zależnymi, bezpieczeństwo); cel strategiczny: zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie.
- III Obszar strategiczny: Profilaktyka oraz oferta leczenia w systemie ochrony zdrowia; cele strategiczne:
 1. Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy.
 2. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Konstruując niniejszy Program oparto się również na:

- wnioskach zawartych w zaktualizowanej diagnozie przygotowanej na potrzeby Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020, opracowanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku;
- doświadczeniach wynikający z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie podlaskim na lata 2012-2015;
- Programie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej województwa podlaskiego na lata 2013-2018;
- programach wojewódzkich realizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w latach 2014-2018: Programie Pomocy Społecznej i Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu w województwie podlaskim na lata 2014-2018, Programie na rzecz Poprawy Warunków Życia Społecznego i Zawodowego Osób Niepełnosprawnych w województwie podlaskim na lata 2014-2018, Programie Przeciwdziałania Narkomanii w województwie podlaskim na lata 2014-2018 oraz Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w województwie podlaskim na lata 2014-2018;

- „Diagnozie skali zjawiska przemocy w rodzinie w województwie podlaskim w latach 2012-2014”, stanowiącej załącznik Nr 1 do Programu. Diagnoza problemu potwierdziła, że przemoc w rodzinie dotyka przede wszystkim kobiety i dzieci a sprawcami przemocy w większości przypadków są mężczyźni, najczęściej znajdujący się pod wpływem alkoholu. Miasto jest miejscem, w którym przemoc przejawia się częściej w porównaniu z wsią.

Szczególne znaczenie w realizacji zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie ma Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w województwie podlaskim na lata 2014-2018, którego jednym z celów operacyjnych (cel operacyjny 4) jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym.

PODSTAWY PRAWNE

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483, z późn.zm.)
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390)
3. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 1392)
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 poz. 163, z późn. zm.)
5. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 roku (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1286)
6. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 332, z późn. zm.)
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”(Dz. U. Nr 209 poz. 1245)
8. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacje osób zatrudnionych w tych środowiskach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259)

W pracach nad przygotowaniem Programu uczestniczyli przedstawiciele instytucji pomocy i integracji społecznej, edukacji, bezpieczeństwa, rynku pracy, profilaktyki i ochrony zdrowia, Policji, organizacji pozarządowych i samorządów oraz przedstawiciele instytucji podejmujących zadania na rzecz osób starszych, młodzieży i niepełnosprawnych - wchodzący w skład Zespołu ds. aktualizacji i monitoringu Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego, powołanego Uchwałą Nr XXXVIII/455/14 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 31 marca 2014 r. Prace nad Programem prowadzone były w grupach roboczych podczas spotkania warsztatowego – 3 grudnia 2015 r. – podczas którego określono obszary strategiczne Programu, zaktualizowano cele i zadania na podstawie wniosków wypracowanych w oparciu o analizę materiałów diagnostycznych oraz danych zastanych.

Dokument odnosi się do funkcjonującego w regionie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Głównym celem Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w województwie podlaskim w oparciu o interdyscyplinarny charakter oddziaływań,

skierowanych do osób i podmiotów zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, zwłaszcza jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, ochrony zdrowia, oświaty, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, instytucji, kościołów i związków wyznaniowych oraz organizacji pozarządowych.

2. Cele i działania

W przedmiotowym dokumencie określono obszary strategiczne oraz wypracowano cele operacyjne i działania, wokół których będą koncentrowały się zadania podmiotów zaangażowanych w realizację Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie podlaskim na lata 2016 – 2021. Warunkiem efektywności działań zawartych w Programie jest skoordynowana współpraca pomiędzy samorządami różnych szczebli a instytucjami, służbami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Proces realizacji Programu powinien wpływać na wzrost aktywności środowisk lokalnych na rzecz zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności oddziaływań w tym obszarze.

Cel główny Programu został skonstruowany w oparciu o wybrane obszary strategiczne Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020 i w korelacji z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020. Cele strategiczne Programu zostały określone w czterech obszarach:

Cel strategiczny I: Profilaktyka i edukacja społeczna

Cel strategiczny II: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Cel strategiczny III: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Cel strategiczny IV: Podnoszenie kwalifikacji kadr i doskonalenie współpracy międzyinstytucjonalnej.

CEL STRATEGICZNY I : PROFILAKTYKA I EDUKACJA SPOŁECZNA

Cel operacyjny 1: Poszerzenie wiedzy i świadomości społecznej dotyczącej problemu przemocy w rodzinie

Działania:

1. Organizacja, wspieranie i udział w działaniach informacyjno-edukacyjnych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie: kampaniach społecznych, konferencjach, seminariach, warsztatach, happeningach itp., celem zmiany postaw społecznych
2. Edukowanie społeczeństwa poprzez organizację różnego typu działań w zakresie metod wychowywania bez przemocy.
3. Pozyskiwanie, opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie.
4. Promowanie nowatorskich rozwiązań na rzecz pomocy rodzinom doświadczającym przemocy, m.in. poprzez prowadzenie serwisu internetowego.
5. Monitorowanie problemów związanych z przemocą w rodzinie

Wskaźniki:

- Liczba realizowanych kampanii społecznych.
- Liczba zorganizowanych konferencji/seminariów/warsztatów.
- Liczba opracowanych/upowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.
- Liczba udzielonych dotacji na realizację nowatorskich działań.
- Liczba opracowanych diagnoz problemów związanych z przemocą w rodzinie

Termin realizacji: 2016-2021 – w zależności od posiadanych środków finansowych.

Cel operacyjny 2: Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych w działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Działania:

1. Wspieranie lokalnych programów profilaktyczno-edukacyjnych dotyczących problemu przemocy w rodzinie skierowanych do różnych grup docelowych, w tym grup szczególnego ryzyka – dzieci, osoby starsze, osoby niepełnosprawne oraz świadków przemocy w rodzinie.
2. Wspieranie i promowanie działań profilaktycznych społeczności lokalnych oraz organizacji pozarządowych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie m.in. poprzez prowadzenie wojewódzkiej bazy „Dobrych praktyk”.
3. Zintensyfikowanie działań propagujących udział organizacji pożytku publicznego w otwartych konkursach ofert.

Wskaźniki:

- Liczba lokalnych programów profilaktyczno-edukacyjnych dotyczących działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Liczba „Dobrych praktyk” zawartych w wojewódzkiej bazie.
- Liczba organizacji przystępujących do konkursów.
- Liczba ogłoszonych konkursów.

CEL STRATEGICZNY II : OCHRONA I POMOC OSOBOM DOTKNIĘTYM PRZEMOCĄ W RODZINIE

Cel operacyjny 1: Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy

Działania:

1. Aktualizacja bazy instytucji i form udzielanego wsparcia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.
2. Propagowanie, wspieranie i organizacja działań skierowanych do osób doznających przemocy w rodzinie, w tym z grup szczególnego ryzyka: dzieci, osoby niepełnosprawne i osoby starsze.
3. Wspieranie funkcjonowania gminnych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w zakresie pracy z osobą doznającą przemocy w rodzinie.
4. Propagowanie i wspieranie działań mających na celu tworzenie i zwiększenie dostępności do lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą, m.in. poprzez zlecenie zadania organizacjom pozarządowym w otwartym konkursie ofert.

Wskaźniki:

- Liczba i rodzaj instytucji pomagających osobom doznającym przemocy w rodzinie.
- Liczba osób korzystających ze wsparcia instytucji.
- Liczba osób/rodzin objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych
- Liczba lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych.

Termin realizacji: 2016-2021 - w zależności od posiadanych środków finansowych.

CEL STRATEGICZNY III: ODDZIAŁYWANIE NA OSOBY STOSUJĄCE PRZEMOC W RODZINIE

Cel operacyjny 1: Zintensyfikowanie działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Działania:

1. Aktualizacja bazy instytucji i form pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie.
2. Organizowanie seminariów, szkoleń, warsztatów itp., podnoszących kwalifikacje osób pracujących bezpośrednio z osobami stosującymi przemoc w rodzinie.
3. Propagowanie współpracy instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zespołów interdyscyplinarnych w zakresie motywowania i kierowania sprawców do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.

Wskaźniki:

- Liczba i rodzaj instytucji pracujących z osobami stosującymi przemoc w rodzinie.
- Liczba zorganizowanych seminariów, szkoleń, warsztatów itp.
- Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych.

Termin realizacji: 2016-2021

CEL STRATEGICZNY IV: PODNOSZENIE KWALIFIKACJI KADR I DOSKONALENIE WSPÓŁPRACY MIĘDZYINSTYTUCJONALNEJ

Cel operacyjny 1: Zwiększenie kompetencji przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Działania:

1. Analiza potrzeb szkoleniowych pracowników instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Wspieranie, organizowanie szkoleń dla członków zespołów interdyscyplinarnych, grup roboczych i kadr pracujących z dziećmi, osobami niepełnosprawnymi i starszymi.
3. Upowszechnianie na stronach internetowych podmiotów wszczynających procedurę „Niebieskie Karty” informatorów o procedurze i wzorów formularzy „Niebieska Karta”, instytucji i form pomocy osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie.

Wskaźniki:

- Analiza ROPS w Białymstoku potrzeb szkoleniowych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Liczba szkoleń.
- Liczba przeszkolonych osób.
- Uruchomienie na Portalu e-zdrowie i stronie internetowej Kuratorium Oświaty informatorów o procedurze i wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Termin realizacji: ad. 1-3 2016-2021, ad. 4 – grudzień 2016 r.

Cel operacyjny 2: Wsparcie osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc w rodzinie

Działania:

1. Wsparcie działalności zespołów interdyscyplinarnych w realizacji procedury „Niebieskie Karty”, poprzez m.in. doradztwo, konsultacje itp.
2. Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu, poprzez organizowanie działań skierowanych do osób pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w formie m.in.: superwizji, coachingu, grup wsparcia.
3. Propagowanie współpracy i wymiany informacji służb oraz instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

- Liczba i rodzaj form wsparcia zespołów interdyscyplinarnych.
- Liczba zorganizowanych superwizji, coachingów, grup wsparcia itp.
- Liczba posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych.
- Liczba utworzonych grup roboczych/Liczba posiedzeń grup roboczych.

Termin realizacji: 2016-2021; w zależności od posiadanych środków finansowych.

3. Monitoring Programu

Monitoring Programu opierać się będzie na ocenie poziomu realizacji wskaźników określonych dla poszczególnych celów operacyjnych, informacji sprawozdawczych i dostępnych danych statystycznych. Sformułowanie wniosków co do osiągniętych rezultatów umożliwi dokonanie niezbędnych modyfikacji w odniesieniu do przyszłych kierunków działań, jak i sposobów dążenia do przyjętych celów.

4. Wdrażanie i upowszechnianie Programu

Wdrażanie Programu będzie miało charakter ciągły i otwarty, stąd też odstąpiono od określenia harmonogramu realizacji działań cząstkowych w poszczególnych latach. Z uwagi na potrzebę bieżących działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, za celowe uznano pozostawienie pewnej elastyczności co do wymiaru jak i terminów działań. Dlatego w Programie określono ramowe terminy realizacji. Realizacja działań na poszczególne lata obowiązywania Programu będzie określana poprzez sporządzanie corocznego Harmonogramu działania ROPS w Białymstoku. Bieżąca realizacja działań będzie uzależniona od

posiadanych środków finansowych oraz zgłaszanych i zdiagnozowanych potrzeb w tym obszarze.

Działania związane z informacją i upowszechnieniem Programu należą do kompetencji Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku i będą podejmowane we współpracy z instytucjami pomocy i integracji społecznej szczebla powiatowego, gminnego a także z podmiotami, służbami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Za koordynację, monitoring i ewaluację Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie podlaskim na lata 2016 – 2021 odpowiedzialny jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku. Dla prawidłowej realizacji Programu konieczne jest prowadzenie stałych działań monitorujących – oceniających stan prac nad jego wdrożeniem.

5. Realizatorzy Programu

Warunkiem efektywności działań zawartych w Programie jest skoordynowana współpraca wszystkich realizatorów Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Podlaskim na lata 2016 – 2021:

- samorządu województwa i jego jednostek organizacyjnych,
- samorządów powiatowych i gminnych oraz ich jednostek organizacyjnych, w tym: ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodziny,
- innych jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej,
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- administracji rządowej (PUW w Białymstoku, Kuratorium Oświaty, Policji),
- Prokuratury, Sądów,
- placówek, instytucji i innych podmiotów kulturalnych, oświatowych, zdrowotnych i szkoleniowych,
- organizacji pozarządowych, instytucji i organizacji kościelnych, związków wyznaniowych,
- mediów.

6. Finansowanie Programu

Podstawowymi źródłami finansowania Programu będą:

- budżet państwa,
- środki finansowe samorządu województwa, powiatów i gmin,
- środki zewnętrzne, w tym fundusze strukturalne,
- środki pozyskiwane przez organizacje pozarządowe.

Zakres i realizacja zadań ujętych w Programie będzie zależna od wielkości posiadanych środków finansowych przewidzianych w budżetach samorządów. Finansowanie zadań realizowanych przez Samorząd Województwa Podlaskiego objętych Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Podlaskim na lata 2016 – 2021 uwarunkowana będzie wysokością środków finansowych przewidzianych w każdym roku budżetowym.